

POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
Hengelsestraat 51

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
27 september 2024	2400029119	R.E. Meijer
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER
		06 - 13 22 93 91

ONDERWERP
Wateroverlast op 21 juli 2024

Geachte leden van de Raad,

Op zondag 21 juli viel in Enschede een uitzonderlijke hoeveelheid regen. Op sommige plekken viel 100 millimeter water per vierkante meter. Daarbij waren er pieken van 60 millimeter water in een half uur. De riolen kunnen zoveel water in één keer niet aan, raken vol en het water blijft op straat staan, of komt via de rioolputten omhoog. Dit gebeurde die dag in veel straten in Enschede.

In deze brief gaan we in op vragen uit de raad die zijn gesteld op 21 juli, om een beeld te schetsen van de gebeurtenissen rond die wateroverlastsituatie. Dit doen we aan de hand van de volgende vragen:

- Hoe verliepen de contacten met hulpdiensten en hoe was de toegankelijkheid van de Spoedeisende Hulp?
 - Hoe heeft het watermanagementsysteem gefunctioneerd?
 - Wat waren de effecten van de wadi's op de ontstane wateroverlast?
 - Op welke manier heeft de gemeente gecommuniceerd met verschillende stakeholders?
 - Welke acties heeft de gemeente en andere instanties ondernomen?
 - Wat is er nodig om dit in de toekomst beter te kunnen managen?
- **Hoe verliepen de contacten met hulpdiensten en hoe was de toegankelijkheid van de Spoedeisende Hulp?**

Bij calamiteiten zoals deze treedt het calamiteitenplan in werking en onderhouden we actief contact met de Veiligheidsregio Twente (VRT). Op basis van de ervaringen met de extreme wateroverlast op 21 juli, scherpen we samen met de VRT ons calamiteitenplan aan. Op 21 juli onderhield de Gedelegeerd Opdrachtgever Fysieke projecten (GOG) contact met de brandweer om acties af te stemmen. Daarbij was er contact met de vakinhoudelijke wethouder en de locoburgemeester. De hulpdiensten gaven aan de situatie aan te kunnen en men vond verdere opschaling niet nodig. Omdat de hulpdiensten zijn aangesloten op het waarschuwingssysteem in de Prinsesstunnel, wisten zij wanneer de Prinsesstunnel werd afgesloten en konden zij eventueel een andere route kiezen.

In geval van gevaarlijke situaties, of om meer overlast te voorkomen, komt Onderhoud Enschede B.V. in actie. Zij traden op 21 juli op bij (gevaarlijke) situaties die zij zelf hadden waargenomen en na meldingen van inwoners en hulpdiensten.

• Hoe heeft het watermanagementsysteem gefunctioneerd?

Ons rioolstelsel is berekend op het verwerken van een regenbui van ca. 20 mm in een uur. Dit is gebruikelijk in Nederland. Om een indicatie te geven: tijdens een gewone bui valt ongeveer 1 tot 3 mm, tijdens flinke buien 3 tot 10 mm en bij zware buien meer dan 10 mm. Een bui van ca. 100 mm in totaal en ca. 60 mm in een half uur is een zeer extreme gebeurtenis. Ons rioolstelsel vertoonde op 21 juli geen technische gebreken, maar tegen een dergelijke bui is ons rioolstelsel niet opgewassen.

• Wat waren de effecten van de wadi's op de ontstane wateroverlast?

De wadi's hebben veel water opgevangen dat anders in het riool was gestroomd, of op straat zou blijven staan. Zonder die extra waterberging in wadi's zou dit voor veel meer wateroverlast in bepaalde straten hebben gezorgd. Zo ligt onder de Oldenzaalsestraat een waterberging van in totaal 7000 m³. Zonder deze waterberging zou op 21 juli nog veel meer water het centrum in zijn gestroomd en tot veel meer overlast en schade hebben geleid. In Twekkerveld is recent een waterberging van 9000 m³ aangelegd, die in deze omgeving de wateroverlast beperkt. In algemene zin zijn wadi's zeer geschikt voor het tijdelijk opvangen van grote hoeveelheden water. Maar bij dergelijke extreme neerslag kunnen zij niet voorkomen dat toch wateroverlast ontstaat.

• Op welke manier heeft de gemeente gecommuniceerd met verschillende stakeholders?

De gemeente stond in contact met Onderhoud Enschede en de Brandweer. Via social media hebben we bewoners geïnformeerd en hebben we vragen beantwoord. Meldingen over gevaarlijke situaties zijn door medewerkers van Onderhoud Enschede opgepakt. Zij hebben tot 3 uur 's nachts doorgewerkt om situaties veilig te stellen. Verder was – zoals altijd – de wachtdienst van Onderhoud Enschede dag en nacht bereikbaar voor spoedgevallen.

Vanaf maandag 22 juli stond het KCC paraat om meldingen van inwoners in behandeling te nemen. Waar nodig ondernam Onderhoud Enschede actie om gevaarlijke situaties veilig te stellen. Ondertussen zijn de meeste meldingen afgehandeld.

Op 22 juli is ook contact opgenomen met verschillende woningbouwcorporaties om een beeld te krijgen van de omvang van de wateroverlast en eventuele niet verzekerde huurders.

• Welke acties hebben de gemeente en andere instanties ondernomen?

Er zijn op verschillende vlakken en door diverse partijen acties uitgevoerd. Dit wordt onderstaand toegelicht.

Gemeente:

- Op 21 juli heeft Onderhoud Enschede ervoor gezorgd dat onveilige situaties zo snel mogelijk werden afgezet of beveiligd om ongelukken te voorkomen. Nadat alles was veiliggesteld is begonnen met herstelwerkzaamheden. Hiervoor is ook een beroep gedaan op externe aannemers. De meest kwetsbare locaties zijn als eerste aangepakt en er wordt gewerkt aan het herstel van de overige locaties.

- Na 21 juli zijn verschillende locaties bezocht waar wateroverlast was ontstaan. De accountmanager van het ondernemersloket, de GOG en technisch adviseurs hebben gesproken met ondernemers in de binnenstad. Bovendien is gesproken met bewoners in de wijk, onder andere in Pathmos en Stadsveld. Bij deze gesprekken waren de stadsdeelwethouder, de loco-burgemeester, stadsdeelmanager en de GOG aanwezig. Dit werd zeer gewaardeerd door de bewoners.
- Inschakelen van de GGD voor toetsing op veiligheid en gezondheid bij woningen waar waterschade was ontstaan. Vervolgens regelen van hotels voor het onderbrengen van bewoners die tijdelijk niet in hun huizen kunnen wonen.

Brandweer en andere hulpdiensten:

- Op 21 juli en de dagen daarna heeft de brandweer op diverse locaties water uit ondergelopen kelders weggepompt.
- Op 21 juli hebben de hulpdiensten ingezet op een zo goed mogelijke verkeersregulatie en bereikbaarheid.

Woningbouwcorporaties:

- De woningbouwcorporaties hebben contact opgenomen met haar huurders die meldingen over wateroverlast hebben gedaan. Vervolgens hebben zij diverse huurders bezocht en waar mogelijk maatregelen getroffen.
- Organiseren van wisselwoningen voor bewoners die tijdelijk niet in hun woning kunnen wonen.

Nieuwsbrieven en bewonersavond

Samen met de Woonplaats zijn sinds 21 juli negen nieuwsbrieven opgesteld, waarmee we de getroffen bewoners op de hoogte hebben gehouden.

Op 26 september is samen met de Woonplaats een bewonersavond georganiseerd voor gedupeerden in o.a. Pathmos en Stadsveld.

Verzekeraars:

- Na meldingen van schade hebben zij waar nodig de gedupeerden bezocht.
- De verzekeraars hebben Stichting Salvage ingeschakeld om gedupeerden te helpen.

• Wat is nodig om dit in de toekomst beter te kunnen managen?

Ruimte voor water

Door de klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met extreme buien, hittegolven en perioden van droogte. Hoe we Enschede hierop willen voorbereiden staat beschreven in het [Water- en Klimaatadaptatieplan](#) (WeK). Om wateroverlast te beperken maken we zoveel mogelijk ruimte voor water. Dit doen we onder en boven de grond. Bijvoorbeeld door de aanleg van beken, wadi's, verlaagde groenstroken, extra rioolbuizen voor afvoer van regenwater, waterkelders en bergingsplekken aan de stadsranden. Als we nieuwe wijken ontwerpen, doen we dit aan de hand van richtlijnen en regels voor klimaatbestendigheid. De klimaatbestendigheid van bestaande wijken verbeteren we op het moment dat we aan de slag gaan met de openbare ruimte. Er wordt dan extra waterberging aangelegd en waar mogelijk verharding verwijderd en groen aangeplant. Daarvoor gebruiken we de systematiek van 'klimaatlabels'.

Maatregelen spreiden

De afgelopen jaren hebben we de wateroverlast aangepakt op locaties die een 'zeer hoog' risico lopen, zoals Tweekelerveld, Stadsveld-Pathmos, Zuid Esmarkerrondweg, Haaksbergerstraat, Kuipersdijk en de Oldenzaalsestraat. De komende jaren gaan we nog veel meer maatregelen treffen om de wateroverlast aan te pakken. Het zijn kostbare ingrepen en daarom moeten we die maatregelen spreiden. Waar mogelijk kijken we waar we deze maatregelen kunnen versnellen.

Samen met inwoners en bedrijven

Bij het klimaatbestendig maken van Enschede spelen inwoners een belangrijke rol. Circa 2/3 van het verharde oppervlak ligt op particulier terrein, en juist dat verharde oppervlak veroorzaakt de meeste problemen. Zoals beschreven in ons WeK stimuleren we onze inwoners en bedrijven om zelf maatregelen te treffen. Dat doen we door communicatiecampagnes en subsidies voor ontharding, vergroening en ruimte voor water. Wat zij kunnen doen en waar zij subsidie kunnen aanvragen staat op onze site [Groenblauw Enschede](#). Naast het treffen van maatregelen op eigen terrein, kunnen inwoners ook helpen door niet de straat op te gaan bij extreme regenval en niet met de auto door straten te rijden waar veel water staat. Op diverse plaatsen hebben we gezien dat mede daardoor water in woningen stroomde.

Analyse wateroverlast

De waterontwerpers en medewerkers van stadsdeelbeheer zijn bezig met een analyse van de wateroverlast van 21 juli, mede op basis van alle klachten en meldingen die zijn binnengekomen. Dit om te onderzoeken of de systemen hebben gewerkt zoals ze ontworpen zijn, en of we alle locaties met wateroverlast in beeld hebben. Enkele jaren geleden is een waterstructuurplan voor Pathmos en Stadsveld opgesteld voor de aanpak van wateroverlast in deze wijken. Onder anderen de Stadsbeek, rioolvergroting in de Wethouder Nijhuisstraat/Elferingsweg en de Thomas de Keyserstraat maken deel uit van dit plan. Deze laatste gaat volgend jaar in uitvoering. Volgens dit plan moeten de komende jaren nog veel meer maatregelen in Pathmos en Stadsveld worden uitgevoerd. Bij de analyse waar we nu mee bezig zijn, onderzoeken we of al deze maatregelen voldoende zijn om wateroverlast zoals we op 21 juli zagen, te bestrijden en of we deze maatregelen kunnen versnellen. Daartoe werken we verschillende scenario's uit en houden we de uitgangspunten van ons WeK tegen het licht.

Gezien de omvang van de maatregelen, duurt het zeker nog diverse jaren voordat deze allemaal zijn uitgevoerd. Daarom denken we ook na over de manier waarop we de gevolgen van wateroverlast op korte termijn kunnen beperken. Naast het afzetten van wegen en het markeren van locaties waar putdeksels zijn weggedreven, denken we aan (nood)maatregelen die voorkomen dat water in gebouwen stroomt. Bijvoorbeeld door het aanbrengen van zandzakken of het aanbrengen van schotbalken. Ook gaan we de invloed van de inrichting van de weg onderzoeken op het ontstaan, of juist het beperken van wateroverlast. En natuurlijk horen we ook graag van de bewoners zelf waar zij behoefte aan hebben.

Algemeen

Doordat Enschede op de Twentse stuwwal ligt kent onze gemeente hoogteverschillen van wel 40 meter. Als het hard regent, zijn met name de lagergelegen delen gevoelig voor wateroverlast omdat het water hier naartoe stroomt. Een ander gevolg van die stuwwal is dat op talloze plekken (grond)water omhoog komt. Vroeger voerden beken het regenwater en grondwater de stad uit. Tegenwoordig zijn de meeste beken verdwenen. Mede hierdoor kent Enschede een lange geschiedenis van het bestrijden van wateroverlast. Al in de jaren '70 werd in Enschede het grootste bergbezinkbassin van Nederland gebouwd (15 miljoen liter). En met de aanleg van wadi's in Ruwenbos (1993) en het waterplein in Roombeek (2006) werd Enschede een innovatieve koploper in het bestrijden van wateroverlast. En denk ook aan het terugbrengen van de beken, zoals Project Stadsbeek dat grond- en regenwateroverlast aanpakt, ruimte voor water maakt en de omgeving vergroent.

Door de specifieke ligging van Enschede, in combinatie met het veranderende klimaat, moeten we doorgaan met het uitvoeren van maatregelen. Wat we doen en hoe wat dat doen staat in ons WeK. Zo maken we Enschede nog 'groener' en 'blauwer' en benutten we de sponswerking van de bodem. Door bij de aanpak van wateroverlast voor 'groene oplossingen' te kiezen, beperken we tevens de hittestress, bestrijden we droogteproblemen en vergroten we de biodiversiteit.

Ondanks alle maatregelen die we hebben uitgevoerd en nog gaan uitvoeren, kunnen we niet voorkomen dat bij extreme regenval wateroverlast ontstaat. Maar met de bestaande en toekomstige maatregelen doen we er alles aan om de wateroverlast zo goede mogelijk te bestrijden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit)

(R.W. Bleker)